

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Vejledning

Ansøgningstermin
november 2008

**Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker
Vejledning.
Ansøgningstermin november 2008**

Udarbejdet af: Jonna Holmgaard Larsen & Casper Hansen

Udgivet 18. august 2008

Af Styrelsen for Bibliotek og Medier
H.C. Andersens Boulevard 2
1553 København V

Telefon: 33 73 33 73

E-mail: post@bibliotekogmedier.dk

Hjemmeside: www.bibliotekogmedier.dk

Vejledningen er kun tilgængelig på Styrelsen for Bibliotek og Mediers hjemmeside.

Elektronisk ISBN: 978-87-92057-44-0

Indholdsfortegnelse

1. Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

- 1.1. Indledning 4
- 1.2. Præsentation af Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker 4

2. Retningslinier for projektbevillinger

- 2.1. Indsatsområder for 2009 5
- 2.2. Frie forsøg 5
- 2.3. Projektmodning 5
- 2.4. Hvem kan søge? 6
- 2.5. Hvad gives der tilskud til? 6
- 2.6. Hvor meget kan der søges? 6
- 2.7. Samarbejdsprojekter 6
- 2.8. Projektvarighed 6
- 2.9. Tilgængelighedskrav 7
- 2.10. Ansøgningsproces og ansøgningsterminer 7
- 2.11. Hvad sker der med ansøgningen? 7

3. Administration af Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

- 3.1. Bevillingsforudsætninger 8
- 3.2. Udbetaling 8
- 3.3. Regnskab og revision 8
- 3.4. Afrapportering af projekter 9
- 3.5. Afrapportering af projektmodning 9

4. Resultatformidling

- 4.1. Tilskudsmodtagers orientering om igangværende forsøg 10

5. Juridisk og økonomisk ansvar for projektet

- 5.1. Den projektansvarliges ansvar 11

Bilag

1. Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

1.1. Indledning

Denne vejledning gælder for Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker. Vejledningen indeholder en kort beskrivelse af:

- Indsatsområder for 2009 (med ansøgningstermin november 2008)
- Information om Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Vejledningen offentliggøres og bliver løbende opdateret på Styrelsen for Bibliotek og Mediers hjemmeside under *Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker*. Her vil det ligeledes være muligt at finde oplysninger om gennemførte projekter.

1.2. Præsentation af Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Ifølge *Lov om biblioteksvirksomhed* (lov nr. 340 af 17. maj 2000) yder staten tilskud til udvikling inden for folke- og skolebiblioteksområdet. Der afsættes årligt et beløb på finansloven til Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker. Hertil kommer tilbageførte midler fra afsluttede/ikke gennemførte projekter.

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker anvendes som en strategisk ressource på folke- og skolebiblioteksområdet og vil fortsat blive anvendt i forbindelse med realisering af målsætningerne for *Lov om biblioteksvirksomhed*. Den er desuden et vigtigt redskab i udviklingen af samarbejdet i det danske biblioteksvæsen og til fremme af kompetenceudvikling.

Indsatsområderne fastlægges, så de er med til at understøtte Styrelsen for Bibliotek og Mediers strategi for dansk biblioteksudvikling.

2. Retningslinier for projektbevillinger

2.1. Indsatsområder for 2009

- Adgang til digitalt indhold
- Biblioteket som "demokratisk væksthus"
- Biblioteket som kulturmødested
- Biblioteksbetjening af børn
- Det samarbejdende bibliotekssystem
- Nye måle- og analysemetoder
- Skolebiblioteket
- Støtte til den danske vidensstrategi
- Udvikling af ny biblioteksstruktur.

Indsatsområderne fastlægges årligt efter rådgivning fra KL, Danmarks Biblioteksforening og Undervisningsministeriet.

Bemærk at de generelle bestemmelser for budgetter, regnskabsaflæggelser, afrapportering og løbende information om projekterne gælder for alle indsatsområderne.

Formålsbeskrivelserne for de enkelte områder supplerer de generelle bestemmelser.

2.2. Frie forsøg

Indsatsområdet er en mulighed for at søge midler til projekter, der falder uden for de ovenfor beskrevne strategiske indsatsområder. Det betyder, at der alene kan søges midler under Frie forsøg, når et projekt ikke kan henføres til et strategisk indsatsområde. Hvis et projekt er relevant for flere indsatsområder, vælges det mest relevante.

Projekterne skal bidrage til udviklingen i folke- og skolebibliotekerne. De skal derfor indeholde elementer af *nyhedsværdi*, *fremtidsperspektiv*, *praktisk anvendelighed* og *bredde*.

Nyhedsværdi vil sige, at der skal lægges vægt på metoder eller opgaver, der ikke allerede er afprøvet i andre biblioteker.

Fremtidsperspektiv vil sige, at der bør være realistiske muligheder for at udnytte et projekts resultater efter forsøgsperiodens ophør.

Praktisk anvendelighed og bredde betyder, at resultaterne skal kunne bruges i andre folkebiblioteker. Dette aspekt inddrages i projektbeskrivelsen, i evalueringen og i den afsluttende rapport.

Projekter, der gennemføres i samarbejde med andre biblioteker, institutioner m.v., vil blive prioriteret.

2.3. Projektmodning

Det er muligt at søge om tilskud til projektmodning. I en projektmodningsfase arbejdes der typisk med gennemførelse af behovsanalyse, med at finde samarbejdspartnere og med valg af metode. Hvis der vælges at søge om tilskud til projektmodning, skal der redegøres for, hvordan man vil gribe modningsfasen an. Som minimum angives *mål* samt *tids-* og *handlingsplan*.

2.4. Hvem kan søge?

Folkebiblioteker, skolebiblioteker/pædagogiske servicecentre, kommuner og institutioner, der understøtter og udvikler folke- og skolebibliotekerne.

2.5. Hvad gives der tilskud til?

Der kan gives tilskud til projektmodning og egentlig projektstøtte til:

- Konsulentbistand. Ekstern evaluator/proceskonsulent/følgforskning.
- Konferencer/seminarer.
- Frikøb af eget personale.

Der ydes kun tilskud til projekter i udviklingsfasen. Der kan således gives tilskud til generel metodeudvikling, men ikke til udvikling af konkrete særlige serviceydelser (jvf. § 20 i *Lov om biblioteksvirksomhed*) med henblik på salg eller til markedsføring af sådanne ydelser.

Bemærk at hvis et projekt, der har opnået tilskud fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker, resulterer i en særlig serviceydelse, skal tilskuddet indgå som en omkostning ved prisfastsættelsen af ydelsen. (Se [§ 20 ydelser](#))

Der kan normalt ikke søges om tilskud til IT-udstyr og inventar.

2.6. Hvor meget kan der søges?

Projekter, der gennemføres af folkebiblioteker eller andre kommunale institutioner, bør være delvis finansieret af kommunen. Egenfinansieringen bør normalt udgøre 40% af det samlede budget. Men en del af egenfinansieringen kan komme fra *private samarbejdspartnere, fonde, legater* m.fl. I særlige tilfælde kan Styrelsen for Bibliotek og Medier dog imødekomme en ansøgning om fuld finansiering af et projekt.

Styrelsen for Bibliotek og Medier kan bevillige tilskud med et mindre beløb end det ansøgte.

2.7. Samarbejdsprojekter

En af intentionerne i *Lov om biblioteksvirksomhed* er at understøtte og fremme samarbejdet bibliotekerne imellem samt at fremme samarbejdet mellem bibliotekerne og andre interessenter.

Styrelsen for Bibliotek og Medier ser derfor gerne, at flere interessenter indgår i et samarbejde om udviklingsprojekterne. Bl.a. med det formål at skabe mulighed for at flere biblioteker bliver inddraget i forsøgs- og udviklingsarbejdet. Styrelsen for Bibliotek og Mediers intention med samarbejdet er at opnå bredere sparring i forhold til udviklingen af biblioteksopgaverne samt en udvidelse af samarbejdsrelationerne.

Der kan kun være én juridisk/økonomisk ansvarlig for det samlede projekt. Denne person er samtidig den, som Styrelsen for Bibliotek og Medier kommunikerer med vedrørende tilsagn/afslag på ansøgning, økonomiske forhold m.v.

2.8. Projektvarighed

Som udgangspunkt gives der tilsagn om tilskud for et år. Ekstraordinært vil der kunne gives tilsagn om tilskud til projekter i op til to år. Der gives ikke tilskud med tilbagevirkende kraft.

2.9. Tilgængelighedskrav

Styrelsen for Bibliotek og Medier ønsker at fremme kravet om tilgængelighed for *synshandicappede, ordblinde og svage læsere* i almindelighed, til de IT-projekter og IT-ydelser som iværksættes med tilskud fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker. Ifølge Danmarks Blindebibliotek sikres tilgængeligheden til elektroniske ydelser bedst og billigst, hvis den tænkes ind fra projektets start. Styrelsen for Bibliotek og Medier opfordrer derfor til, at tilgængelighedsaspektet inddrages i projektets tidlige fase, og at der lægges vægt på kravet om tilgængelighed ved udformningen af projektansøgningen.

2.10. Ansøgningsproces og ansøgningsterminer

Web-ansøgningen på Styrelsen for Bibliotek og Mediers hjemmeside skal anvendes. Kravene til udformningen af ansøgningen fremgår af den elektroniske ansøgningsblanket med tilhørende hjælpetekster.

Ansøgningsfristen til Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker er **mandag den 3. november 2008 kl. 16.00.**

Det vil sige, at den elektroniske ansøgning skal være afsendt senest mandag den 3. november 2008 kl. 16.00. Ansøgningen udskrives desuden i to eksemplarer. Det ene eksemplar underskrives af den juridisk/økonomisk ansvarlige for projektet og sendes efterfølgende pr. brev til Styrelsen for Bibliotek og Medier. Det andet eksemplar er til eget brug.

Ansøgningen sendes til:

Styrelsen for Bibliotek og Medier

H.C. Andersens Boulevard 2

1553 København V

Mrk.: "Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker"

- For sent modtagne ansøgninger kommer ikke i betragtning.
- Ansøgere kan forvente svar på ansøgningerne inden udgangen af januar 2009.
- Der kan fastsættes ekstraordinære ansøgningsterminer. I disse tilfælde bliver ansøgningsfrister m.m. udmeldt særskilt.

2.11. Hvad sker der med ansøgningen?

Ved ansøgningsfristens udløb foretages følgende i Styrelsen for Bibliotek og Medier:

Når ansøgningen er modtaget af Styrelsen for Bibliotek og Medier, får ansøgere en elektronisk kvittering, der indeholder oplysninger om, hvornår der er møde i RUF, og hvornår der kan forventes svar på ansøgningen.

Ansøgningerne fordeles blandt Styrelsen for Bibliotek og Mediers faglige konsulenter. Disse udarbejder indstillinger til Styrelsen for Bibliotek og Mediers fagligt rådgivende udvalg for Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker (RUF).

Projekter, der får bevilling, følges herefter af én af Styrelsen for Bibliotek og Mediers faglige konsulenter.

3. Administration af projektbevillingen

3.1. Bevillingsforudsætninger

Tilskud bevilges under forudsætning af:

- At Styrelsen for Bibliotek og Medier umiddelbart informeres om principielle ændringer i projektet.
- At bevillingen anvendes i henhold til det i projektet fremlagte budget og projektets tidsplan (og altså ikke nødvendigvis i 2009).
- At tilskuddet kan bortfalde eller kræves tilbagebetalt, hvis det ikke anvendes som angivet i henhold til ansøgningen, ovenstående bemærkninger eller evt. senere aftalte ændringer.

3.2. Udbetaling

Styrelsen for Bibliotek og Medier har med virkning fra den seneste ansøgningsrunde (november 2007) fastsat et nyt regelsæt for udbetaling af tilskud i forbindelse med projektbevillinger.

- For projektbevillinger på kr. 500.000 og derover er der krav om:
  - Faglige statusrapporter kvartalsvis. Den første efter ½ år.
  - Økonomisk status kvartalsvis. Den første efter ½ år.
- For projektbevillinger på mellem kr. 50.000 og kr. 500.000 er der krav om:
  - Faglige statusrapporter halvårligt.
  - Økonomisk status halvårligt.

Udbetalinger sker efter indsendelse af faglig og økonomisk statusrapport godkendt af institutionens leder, eller når endeligt regnskab er godkendt. Rapporterne træder i stedet for den hidtidige praksis med indsendelse af bilag. Der skal kunne leveres dokumentation (i form af regnskabsoversigter, herunder bilag) efter evt. anmodning. Når pengene er frigivet i styrelsen, vil projektejeren modtage et meddelelsesbrev om, at udbetaling finder sted. 10 % af alle projektbevillinger tilbageholdes, indtil regnskab er afleveret og godkendt af Styrelsen for Bibliotek og Medier.

Kravene til udformning af den faglige og økonomiske statusrapport fremgår af rapportskabelonerne.

3.3. Regnskab og revision

Styrelsen for Bibliotek og Medier har med virkning fra den seneste ansøgningsrunde (november 2007) fastsat et nyt regelsæt for regnskab og revision i forbindelse med projektbevillinger.

- For projektbevillinger på kr. 500.000 og derover er der krav om:
  - Regnskab underskrevet af institutionens leder.
  - Regnskab revideret af statsautoriseret revisor.
- For projektbevillinger på mellem kr. 50.000 og kr. 500.000 er der krav om:
  - Regnskab underskrevet af institutionens leder og af en revisor.
- For projektbevillinger på kr. 50.000 og derunder er der krav om:
  - Regnskab underskrevet af institutionens leder.

Regnskabet skal senest fire måneder efter forsøgets afslutning sendes til Styrelsen for Bibliotek og Medier. Regnskabet opgøres således:

- Statsinstitutioner: ekskl. moms
- Andre:
  - Ved totalfinansiering fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker inkl. moms.
  - Ved delvis finansiering fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker ekskl. moms.

Et regnskab, der sendes til Styrelsen for Bibliotek og Medier, skal indeholde følgende:

- Opgørelse over samtlige projektets udgifter og indtægter.
- Redegørelse for beløbsmæssige afvigelser mellem budget og regnskab.
- Underskrift af den projektansvarlige og den juridisk/økonomisk ansvarlige.

Bemærk at der ikke skal sendes bilag for de afholdte udgifter sammen med regnskabet.

- Regnskaber fra øvrige:
  - Regnskaber fra statsinstitutioner og selvejende institutioner, der revideres af Rigsrevisionen, skal underskrives af institutionens leder.

For regnskaber, hvor der kræves revision, er der udarbejdet en instruks til brug for revisor.

3.4. Afrapportering af projekter

Senest fire måneder efter projektets afslutning skal en samlet rapport afleveres elektronisk til Styrelsen for Bibliotek og Medier. Resultater projektet i et produkt, der foreligger på f.eks. en DVD, som html-dokument eller et andet digitalt format, afleveres en kort rapport elektronisk, og der træffes særskilt aftale om indsendelse af selve produktet.

Rapporten publiceres på Styrelsen for Bibliotek og Mediers hjemmeside. Den indledes med en kort sammenfatning.

Sammenfatningen skal indeholde følgende:

- Kort beskrivelse af formål med projekt og projektforsløbet.
- Evaluering af forsøget og projektforsløbet, herunder angivelse af succeskriterier.
- Fremhævelse af de erfaringer, der vurderes at have værdi for folke- og skolebibliotekerne.
- Navn, telefonnummer og e-mailadresse på institutionen og projektets kontaktpersoner.

Rapporten med sammenfatning sendes som e-mail til projektets faglige konsulent.

3.5. Afrapportering af projektmodning

Afrapportering fra projekter, der har modtaget tilskud til projektmodning, foregår enten ved fremsendelse af egentlig ansøgning eller ved en kort rapport om, hvad der førte til, at projektmodningen ikke resulterede i en egentlig ansøgning.

4. Resultatformidling

4.1. Tilskudsmodtagers orientering om igangværende forsøg

Tilskudsmodtagere skal på deres hjemmeside orientere om forsøgets *formål, indhold, særlige målgrupper, status, kontaktpersoner* m.v. En e-mail med nøjagtig adresse på de konkrete html-dokumenter indsendes til projektets faglige konsulent, så snart informationen er lagt op. Der vil blive etableret links/henvisninger fra Styrelsen for Bibliotek og Mediers hjemmeside under Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker, der vil give mulighed for løbende at følge med i udviklingen af projektet.

Det er vigtigt at forsøgsresultater offentliggøres løbende i form af artikler, konferenceindlæg m.v., der tillige kan indgå i den endelige afrapportering.

Ved enhver omtale af forsøget på egen hjemmeside eller ved publicering af resultaterne i dags- og fagpresse, skal det fremgå, at projektet gennemføres med tilskud fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker under Styrelsen for Bibliotek og Medier.

5. Juridisk og økonomisk ansvar for projektet

5.1. Den projektansvarliges ansvar

Vær opmærksom på at den projektansvarlige har det juridiske og økonomiske ansvar for gennemførelsen af projektet. Den projektansvarlige har ansvaret for at al relevant lovgivning overholdes, herunder at projektet ikke strider mod gældende lovgivning eller administrativt fastsatte regler.

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Adgang til digitalt indhold

Indledning

Bibliotekernes fremtidige tilbud vil bestå af de kendte "fysiske samlinger" og "adgang til elektronisk information". Flere og flere informationer publiceres i dag udelukkende i elektronisk form. Det er derfor væsentligt at synliggøre bibliotekernes kvalitetsniveau i elektronisk adgang til digital information via Internettet.

Anskaffelsen af digitale informationsressourcer er anderledes end anskaffelsen af fysiske materialer. Digitalt materiale kan anskaffes via licenskontrakter for adgang til elektronisk information, via digitalisering af indhold i fysiske medier dvs. ny udgivelse, eller via link til eksisterende elektronisk indhold. Fokus er tilgængeliggørelse og formidling – og ikke teknisk nyudvikling.

Opgaverne er:

- Udvikling af formidling af digitalt materiale
- Udvalgelse af relevant materiale
- Rettighedsafklaring i forhold til udgivere og ophavsmænd
- Aftaleindgåelse med udbydere/producenter
- Adgangsstyring
- Teknisk produktion og implementering (herunder digitalisering, formatering, opmærkning, opbygning af databaser, design af grænseflader, standardiseret registrering/katalogisering, styringssystemer for rettigheder og adgang samt print on demand-funktioner)
- Markedsføring

Formål

Formålet med indsatsområdet *Adgang til digitalt indhold* er:

- at skabe bred adgang til digital information i form af almen viden og oplevelse via Internettet
- at sikre brugervenlig adgang til digitale informationsressourcer karakteriseret ved kvalitet, alsidighed og aktualitet
- at medvirke til opbygning af kompetence i bibliotekerne med hensyn til udbygning af det hybride bibliotek
- at sikre koordination og samarbejde i udvikling af metoder, udvikling af tekniske løsninger samt udnyttelse af eksisterende komponenter og værktøjer.

Ved ansøgning indenfor indsatsområdet *Adgang til digitalt indhold* skal relevante kompetencer indenfor bibliotekssektoren være afsøgt og evalueret i forhold til den konkrete ansøgning.

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Erik Thorlund Jepsen, etj@bibliotekogmedier.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Biblioteket som "demokratisk væksthus"

Indledning

Det danske samfund er grundlagt på en række værdier om f.eks. demokrati, frihed og ligebehandling. Kendskabet til dem er vigtige for at deltage i samfundets fællesskaber og processer, og der er et stort behov for at forstå de demokratiske værdier og spilleregler bedre, så vi kan omsætte dem i praksis, gøre dem konkrete i dagligdagen. Det er ikke mindst blevet tydeliggjort i forbindelse med de seneste års skarpe debat i medierne efter Jyllandspostens offentliggørelse af de satiriske Muhammed-tegninger i 2005. Samtidig har også kommunalreformen resulteret i færre og større enheder – en udvikling som gør det naturligt at tage betingelserne for nærdemokratiet op til overvejelse, hvilket også fremgår af Indenrigs- og Sundhedsministeriets redegørelse om nærdemokrati.

Bibliotekerne spiller en helt særlig rolle som bærer af den demokratiske kultur. Her kan alle mødes på lige fod og neutral grund. Samtidig har stort set alle borgere tillid til biblioteket, og derfor er de velegnede som væksthuse for demokrati og medborgerskab, som begge er basale elementer i velfærdssamfundets sammenhængskraft.

Formål

Hensigten med dette indsatsområde er at iværksætte forsøg, der kan styrke det demokratiske velfærdssamfunds sammenhængskraft og det enkelte menneskes følelse af medborgerskab. Det kan fx ske:

- gennem demokratisk dialog i lokalsamfundene og befolkningen i bred forstand, så normer og værdier i praksis kan mødes, udfordres og påvirkes
- ved at støtte og styrke nærdemokratiet – bl.a. gennem nye veje til at sikre den lokale deltagelse i demokratiet – evt. gennem forsøg med digitalt demokrati.

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Ann Poulsen, apo@bibliotekogmedier.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Biblioteket som kulturmødested

Indledning

Et væsentligt konkurrenceparameter for Danmark som videnssamfund / innovationssamfund er en styrkelse af det kulturelle fundament. Bibliotekerne har en naturlig position som et lokalt samlingssted, hvor folk frivilligt kommer. Bibliotekerne har også en lang tradition for at arrangere en bred vifte af kulturelle arrangementer som et naturligt element i opfyldelsen af formålsparagraffen i *Lov om biblioteksvirksomhed*: - at "fremme oplysning uddannelse og kulturel aktivitet"... Der er imidlertid behov for en nytænkning af rollen som kulturmødested. Bl.a. har kommunalreformens mange fusionsprocesser affødt et behov for at styrke den lokale sammenhængskraft. Her kan biblioteket være en vigtig aktør.

Formål

Nyudvikling af bibliotekets rolle som kulturmødested med kulturprogrammer for udstillinger, arrangementer m.m.

Der ønskes projekter, der nyudvikler bibliotekernes rolle som kulturmødested med koncepter for strategisk programlægning af bibliotekets kulturelle aktiviteter. F. eks. programmer der understøtter og bidrager aktivt til kommunale og andre samfundsmæssige kulturpolitiske målsætninger. Programmerne skal inkludere indsatser for integration.

Det forudsættes desuden, at aktiviteterne udvikles gennem partnerskaber både inden for og uden for bibliotekssektoren

Der prioriteres:

aktiviteter i samarbejde med erhvervslivet

aktiviteter der inddrager nye brugergrupper og / eller sociale kulturer.

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Christian Søndergaard Christensen,
csc@bibliotekogmedier.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Biblioteksbetjening af børn

Indledning

Der arbejdes mange steder i landet med at udvikle og optimere bibliotekernes betjening af børn. Udviklingen er yderligere understøttet af rapporten vedrørende fremtidens biblioteksbetjening af børn der udkom i februar 2008, og den debat der har været i kølvandet på den.

Rapporten er tænkt som et katalog med forslag og ideer til nye tiltag og andre tænke- og handlemåder. Forslagene er samlet tematisk i 10 bud, der hver især rummer billeder på en børnebetjening der tager udgangspunkt i, at børn har et liv i egen ret, her og nu, men at de også skal dannes og lære med henblik på et kommende liv: Vi skal satse på leg *og* på læring, på oplevelse *og* oplysning, på kulturelle udfoldelser *og* informationsbehov - og vi skal både promovere bøger og computerspil.

Vi kan ikke nå det hele på en gang, der må ske en prioritering. Med indsatsområdet *Biblioteksbetjening af børn*, opfordres folke- og skolebibliotekerne til at vælge blandt forslagene i børnerapportens 10 bud og afprøve varianter af dem.

Formål

Formålet med indsatsområdet er, at få afprøvet nogle af de mange gode ideer og koncepter som er blevet formuleret i forbindelse med børnerapportens tilblivelse. Derfor efterlyses projekter med blandt andet følgende temaer:

- Nationale løsninger i forhold til interaktive installationer og anden indretning
- Børneafdelingens personale som relationsarbejdere
- Samarbejde mellem skole- og folkebiblioteker – om fælles udviklingsplaner generelt eller specifikt omkring læsning og litteratur
- Udvikling af metoder til at formidle de gode erfaringer, bl.a. med den fysiske indretning, sådan at viden bliver tilgængelig for alle
- Formulering af nye kvalitetsparametre i udvælgelse af materialer og i formidlingen af dem
- Afsøgning af begrebet læringsrum: Formelle og uformelle læreprocesser samt lærende fællesskaber i biblioteket

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Anna Enemark Brandt, aeb@bibliotekogmedier.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Det samarbejdende bibliotekssystem

Indledning

Biblioteksudviklingen har gennem en årrække etableret en fælles infrastruktur, der understøtter bibliotekernes informationsforsyning. Overbygningsstrukturen, bibliotek.dk, kørselsordningen og netbibliotekerne er væsentlige elementer i denne fælles infrastruktur. Endvidere findes mange arbejdsopgaver, som håndteres efter fælles metoder.

Styrelsen for Bibliotek & Medier arbejder løbende på at udbygge den fælles infrastruktur *og fælles arbejdsgange*. En væsentlig bestræbelse i den sammenhæng er at styrke koblingen mellem den fælles infrastruktur og lokale systemer og processer. Eksempler på initiativer har været automatisering af fjernlån og bibliotek.dk som lokal brugergrænseflade.

Formål

Aktiviteterne skal fremme udviklingen og udnyttelsen af bibliotekernes fælles infrastruktur *og arbejdsgange*. Der er særlig fokus på at styrke koblingen mellem lokale processer og arbejdsgange og den fælles infrastruktur. Målsætningen er at give brugerne nye, bedre og billigere biblioteksydelser.

Det enkelte bibliotek har det bedste udgangspunkt for at beskrive, hvordan den fælles infrastruktur kan forbedre den lokale opgavevaretagelse. Styrelsen for Bibliotek & Medier ser gerne, at flere biblioteker formulerer strategier og planer for, hvordan man tænker samspillet mellem den lokale udvikling og de fælles initiativer. Det kan bidrage til at styre opmærksomheden om fælles lokale behov ved udviklingen af nationale initiativer. Desuden ønsker styrelsen at give biblioteker bedre muligheder for at deltage i nationale udviklingsprojekter. Endvidere ønsker styrelsen at fremme effektivisering ved at standardisere arbejdsgange og processer – ikke kun de it-baserede.

Tilskudsberettigede aktiviteter kan omfatte:

- Udviklingen af modeller for it-strategier, der er relevante for en større kreds af biblioteker
- Konsolidering af it-systemer gennem etablering eller udnyttelse af fælles infrastruktur
- Standardisering af processer, arbejdsgange eller it-systemer
- Lokal eller regional udvikling i tilknytning til nationale initiativer som f.eks. bibliotek.dk og netbibliotekerne
- Lokal deltagelse i nationale udviklingsprojekter

Det er afgørende, at aktiviteterne er relevante for en større kreds af biblioteker og at de er udviklingsorienterede.

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Leif Andresen, lea@bibliotekogmedier.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Nye måle- og analysemetoder

Indledning

Formålet med den nationale biblioteksstatistik er at give et retvisende og dækkende billede af bibliotekernes virksomhed. Når bibliotekernes virksomhed forandrer sig skal indholdet af statistikken naturligvis også ændres.

Statistikken har betydning både for lokale prioriteringer og som grundlag for nationale debatter om eksempelvis bogens rolle, det fysiske vs. det digitale bibliotek, og bibliotekstilbud til særlige målgrupper. Udlånstallet har traditionelt været det centrale nøgletal, men bliver efterhånden et stadig mindre dækkende udtryk for bibliotekernes virksomhed. Hvis der er en sandhed i udtrykket "What gets measured gets managed" er der desuden en risiko for fejlstyring, hvis ikke der udvikles nye målemetoder og nøgletal.

Formål

Aktiviteterne skal bidrage til at give et retvisende og dækkende billede af bibliotekernes virksomhed. Desuden kan aktiviteterne bidrage til at udvikle bibliotekernes virksomhed gennem bedre forståelse af eksempelvis sammenhænge mellem prioriteringer og effekten for brugerne. Målsætningen er at give brugerne en forståelse af det ny bibliotek og de aktiviteter, der tilbydes gennem et moderne bibliotek.

Der er behov nye definitioner, målemetoder og systemer til at registrere bibliotekernes digitale tilbud, benyttelsen af det fysiske bibliotek, tilbud til særlige målgrupper og bibliotekernes fælles tjenester.

Tilskudsberettigede aktiviteter kan omfatte:

- Udvikling af biblioteksstatistikken f.eks. nye definitioner, opgørelsesmetoder og nøgletal gerne med automatisk registrering og utræk fra systemer
- Udvikling af målingen af bibliotekets digitale tilbud - herunder statistik for licensbelagte informationsressourcer
- Udvikling af biblioteksindekset – statistik for hyppige søgetermer, RSS, webservices, nyhedsbreve, kampagner, brug af fælles emneord på websider (f.eks. musik, børn, litteratur, spil)
- Udvikling af benchmarking f.eks. mht. tilfredshed, effekt, omkostningsniveauer
- Cost benefit analyser på biblioteksområdet – kan nytten af forskellige indsatser dokumenteres økonomisk?
- Effektmålinger – i overensstemmelse med tankerne bag kvalitetsreformen bør bibliotekerne arbejde på at dokumentere sammenhænge mellem prioriteringer og resultater herunder den effekt der skabes gennem aktiviteterne

Det er afgørende, at aktiviteterne er relevante for en større kreds af biblioteker og i flere tilfælde at de kan generaliseres til at omfatte alle bibliotekerne. Der lægges særlig vægt på kobling til internationale erfaringer og standarder.

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Ulla Kvist, ukv@bibliotekogmedier.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Skolebiblioteket

Indledning

Udviklingspuljens midler anvendes som en strategisk ressource for udviklingen af skolebibliotekerne som pædagogiske servicecentre. Det betyder, at skolebiblioteket ses som en del af den samlede skoleudvikling. Projekterne må derfor relatere til skolens / kommunens virksomhedsplan og indsatsområder.

Alle projekter må tydeligt vise, hvordan samarbejdet internt i det pædagogiske servicecenter mellem teamets parter og med ledelsen i særdeleshed er med til at fremme lige netop deres udviklingsprojekt. Det er et krav, at it indgår som et naturligt redskab/element i udviklingsprocessen, og at en løbende evaluering hele tiden giver mulighed for at justere undervejs. Ligeledes vægtes det, at projektmagerne arbejder i netværk.

Nødvendige elementer er således:

Nyhedsværdi, originalitet og fremtidsperspektiv

Praktisk anvendelighed og bredde

Lokal eller anden medfinansiering

Ledelse, it, teamarbejde og evaluering

Skoler i netværk eller i samarbejde med uformelle læringsmiljøer herunder folkebiblioteket

Følgforskning.

Formål

Der kan gives tilskud til pædagogiske udviklingsprojekter, som bidrager til udviklingen i de pædagogiske servicecentre som fx til:

- De praktiske - musiske fag - det pædagogiske servicecenter / skolebiblioteket tager nøglerollen ved implementeringen af trinmål og slutmål i disse fag.
- Indskolingen med særlig fokus på elevernes sproglige udvikling i børnehaveklassen.
- Digital dannelse og informationskompetence – det fælleskommunale skolebibliotekssystem har nøglerollen i udviklingen af kommunale udviklingsplaner, som styrker og fremmer børns evner til at skabe, tolke og udveksle alle former for indhold i fysiske og digitale medier.
- Nye partnerskaber – det pædagogiske servicecenter / skolebiblioteket / kommunale skolebibliotekssystem indgår i og fremmer samarbejdsrelationen med de uformelle læringsmiljøer.

Ansøgninger der går ud over skolens indre anliggender – her menes andre organisationer, institutioner og foreninger - kan sendes til andre relevante indsatsområder inden for Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker.

Se Styrelsen for Bibliotek & Mediers hjemmeside www.bibliotekogmedier.dk

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Lissy Nørgaard, Lissy.Norgaard@uvm.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Støtte til den danske vidensstrategi

Indledning

Frembringelse og forståelse af information er vigtige parametre i Danmarks udvikling som videnssamfund. Information er med til at sikre kvaliteten i udviklingen og vil derfor være et konkurrenceparameter. For mange er det svært at navigere i det enorme informationshav der findes. Bibliotekets opgave vil således bestå i at give hjælp og rådgivning til at finde den rette information og de bedste kilder til fremfindning af information.

Hjælp til informationssøgning, evaluering af materialer samt læring både i det fysiske og i det virtuelle bibliotek bør fortsat være et vigtigt tilbud. Tilbuddet skal være fremadrettet og følge udviklingen i tilgangen af information for at kunne leve op til de kommende års brugerbehov. Bibliotekerne bør kunne yde støtte til livslang læring i form af programmer der dels henvender sig til borgere som er i gang med en uddannelse, dels til borgere som søger viden i anden sammenhæng eksempelvis gennem borger.dk. Tilbuddene kan gives som e-læring, kurser på biblioteket eller som en kombination af flere former.

Formål

- At videreudvikle biblioteks rolle som læringscenter
- At videreudvikle bibliotekarens rolle som underviser og vejleder
- At sikre, at udviklingen af (grund)moduler for livslang læring rettet mod forskellige målgrupper er tilgængelige for alle biblioteker
- At videreudvikle samarbejdet mellem bibliotekerne og borgerservicecentrene

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Eva Sønderstrup-Andersen,
esa@bibliotekogmedier.dk

Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker

Indsatsområde ved ansøgningsterminen 3. nov. 2008

Udvikling af ny biblioteksstruktur

Indledning

Strukturen i det danske biblioteksudbud har gennemgået en markant forandring de seneste 20 år. Gennem hele denne periode er antallet af betjeningssteder faldet. I perioden 1988-2006 er der sket et fald på 425 betjeningssteder, fra 1.106 til 681, hvilket i gennemsnit svarer til 22,4 nedlæggelser årligt. I forbindelse med strukturreformen i 2007 er der yderligere blevet lukket 131 betjeningssteder. Lukning af betjeningssteder i lokalområder langt fra hovedbiblioteket eller en filial kan give problemer især i forhold til bestemte befolkningsgrupper, da den enkelte borger i lokalområdet nu kan have lang vej til det nærmeste bibliotekstilbud. Der er behov for at udvikle nye bibliotekstilbud for at komme ud hvor borgerne er, bl.a. ved at stille nye ordninger og services til rådighed som alternativ til nedlagte filialer.

Det er derfor væsentligt at initiere nye tiltag, der kan nå borgerne i lokalområderne. Ved at udvikle og omlægge biblioteksstrukturen gennem alternative betjeningstiltag, kan biblioteket forblive et både kulturelt og læringsmæssigt tilbud for alle uanset fysisk afstand. Gennem nye teknologier, elektroniske ressourcer og brugertilpassede fysiske initiativer åbnes muligheder for at leve op til dette.

Formål

Formålet med dette indsatsområde er at udvikle nye biblioteksstrukturer og bibliotekstilbud, der kan komplementere de færre betjeningssteder i lokalområderne og sikre betjening i alle dele af landet.

Yderligere information

Yderligere information kan fås hos Kamma Kirk Sørensen, kks@bibliotekogmedier.dk